

CSIHÁN KIRÁLYÚRFI
Székely népmesék

CSIHÁN KIRÁLYÚRFI

Székely népmesék

*Kürti Andrea
rajzaival*

GUTENBERG
KIADÓ

SZÉP PALKÓ

Volt egyszer hetedhét országon is túl egy szegény asszonynak egy fia, aki reászánta magát, hogy szolgálni menjen. Azt mondá azért az anyjának:

– Tarisnyáljon fel ingemet, anyámasszony, hadd menjek szolgálni; több hasznom lesz benne, mintha az időt itthon ingyen töltöm!

A fiút Palkónak hívták. Az anyja feltarisnyálta, s ő elindult.

Estére beért egy erdőbe, ahol távolról valami szikra villáncsot látott, s annak tartott, gondolva, hogy ott valakinek lenni kell, s ott bátorságon meghálhat. Sokáig ment arrafelé, s mentől közelebb ment, a tüzet annál nagyobbak látta. Szinte éjfélre ért oda, s hát ott egy éktelen nagy óriás szundikált a tűznél!

– Jó estét adjon isten, apámuram!

– Hozott isten, fiú! – mondá az óriás. – Köszönd, hogy apádnak szólítottál, mert ha nem, egészen bényellek vala! Hát te mi járásbeli ember vagy?

– Elindultam – azt feleli Palkó –, hogy szolgálatot keressek, s a jó szerencse ide vetett kiedhez, apámuram! Engedje, hogy háljak itt én is a tűznél, mert egyedül járok, s a helyet nem ismerem!

– Jó szívvel, fiam, csak telepedj meg! – azt mondá az óriás.

Palkó megtelepedett, vacsorált, s elaludtak. Reggel azt kérdi tőle az óriás:

aludttejjel kanalazta fel; a másik feltúrózta, feltúrte, így malacot csinált belőle, s úgy ették meg; a nagyobb házaknál még jó fölös bihaltejjel is használták, vagy pedig tálba, vagy rézlábasba jó zsírosan túrózták, úgy, hogy nem túros puliszka, hanem puliszkás túró lett belőle; sok volt, aki olyant sohasem evett volt, s most úgy lakott belőle, hogy alig szuszogott belé. A király is felvitetett magának furustukra egy jó nagy darabot porcelán tányéron, kihozatta a kamarából azt a nagy dézsát, amelyik tele volt olyan csiki túróval, mind a fáin vaj, abból jó bőven feltúróztatta, melléje ült, s mind egy utolsó falásig bevermelte, megivott rá három pohár piros óbort, s azt mondta, hogy: – Ez mán az igazi istenes furustuk!

E meglett, a puliszka elfogyott. Hanem már most a király Palkót a tömlöcből felhívatta, s azt parancsolta neki:

– No, te sátánköltyök, tőled sült-e ki, amit tettél, vagy kitől, nem tudom. Hanem van az én istállómban egy barna ménlő, egy barna kanca, két szürke kancacsitkó s egy pej kancacsitkó: azokat holnap reggel rendre jártasd meg, míg jól elfáradnak. Ha ezt meg nem teszed, fejed a karóba hág!

Palkó most nem búsult; füttyölgetett, dúdolgatott jókedvvel a tömlöcben, mert gondolta: „Lovat jártatni könnyű, nem első dolgom.” De másképpen vette a dolgot, hogy este a szeretője hozzá lement a lappancson, s annak elbeszélte. Mert az azt mondta neki:

– Jaj, lelkem, ez még több a többinél, mert a többit az ördögök helyetted eligazították, de már ezt egyenesen neked kell megtenned. Mégpedig az a barna ménlő apám lesz, a barna kanca anyám, a két szürke csitkó a két néném, s a pej csitkó én magam.

Hanem módját kapjuk ennek is: mikor az istállóajtóhoz mész, úgy rúgunk feléd, hogy alig léphetsz be egyet, de te valami szerint az ajtón belül lévő vasrudat vedd a kezébe, azzal jámborítsd meg mindegyiket, s rendre jártasd meg, mentől jobban lehet. De engem ne verj meg, mert én könnyen megadom magamat!

Adott neki a szeretője egy rézkantárt, amit ő begombolt a köntöse alá; s a szeretője aludni ment

a hálózba, mert tudta, hogy holnap sok dolga lesz. Meghagyta Palkónak is, hogy magát jól kialudja.

Reggel a porkoláb Palkót két hajdúval az istállóhoz kísértette, hogy a lovakat jártassa meg. Még távolról hallotta, milyen horkolás, kapálódás, döngetés, nyerítés van az istállóban, hogy a hely süllyedt el bele. Eleget próbálta, hogy a lábát az istállóajtón betehesse, de annyi istenes lelke nem volt, hogy egyet lépjék be. Hanem a vasrudat valahogy a kezébe vette. Fogott a barna ménlőhoz, s azt addig ütötte, döhölte, göbödte, míg kínjába lefeküdt. Vette a kantárt, s a fejébe vágta, kivezette, felpattant rá, s úgy eljártatta, hogy a hab szakadt le róla; visszavezette, s helyire kötötte. Úgy csinált a barna kancával is, de az még gonoszabban viselte magát. A szürke csitkók még délcegebbek voltak, az ereje a dögönyözésbe majd' elfogyott.

Utoljára ment a pej csitkóhoz, de a világ kincséért is egyet nem ütött volna rá, hanem szemszúrásból verte az állást, közfát, gerendát, hídlást; a csitkó magára lefeküdt. Arra megszólalt a táltos barna, a királyné, s azt mondta a barna ménlőnek:

a reácsapást, úgyhogy egészen elfáradt belé, de a réce mindenkor lebújt a tó alá. Nagy méreggel átalbukik a sólyom a fején, s királyné lesz belőle. Követ szed, s a récét agyon akarja dobni, de a réce ezt is sokáig ügyesen elkerüli. Ebbe is megfárad a királyné, s azt mondja:

– Látom, ti átkozottak, hogy semmire sem megyek veletek! Ma a szemünk előtt halt meg a másik két lányom, annyira bántál velük a vasrúddal, te gyilkos! Hanem én azzal átkozlak meg titeket, hogy egymásról úgy elfeledkeztek, mintha sohasem ismertétek volna!

Azzal a fején átalbukott, szárnyára kerekedett, s nagy búsán elrepült hazafelé.

Amazok is visszaváltak, mégpedig most Palkó s királyleány lett belőlük. Azt mondja a leány:

– Többet nem jön utánunk senki, csendesen utazhatunk. De hogy a két néném megholt, az nekünk nem rossz hír, mert mikor apám s anyám meghalnak, miénk lesz az ország, édes Palkóm!

Így haladtak egy keveset, beszéltek a maguk dolgát, s nem sok időre egy város mellé jutottak. Immár a nap haladott el, meg voltak fáradva, s leültek nyugodni. Egy cseppet mind a ketten szenderedtek, s mikor a nap le volt bújva, felébredtek. Nézték egymást, de nem ismerték. Ami addig volt, mind elfelejtették, elbáméskodva kérdezték egymástól: „Te ki vagy? Hát te ki vagy?” – de egyik sem tudta megmondani, hogy ő ki.

Bementek ketten a városba, de úgy, mint ismeretlenek; ott egyik a másiktól elszakadtak. Palkó beszélgetett egy urasághoz inasnak a város innenső végén, a leány pedig farajnak másik részibe a városnak. Szinte esztendeig voltak szolgálatban, hogy sem egymásról, sem együtt volt dolgukról nem emlékeztek meg.

Egyszer Palkó azt látja álmában, hogy a barna ménlő vonaglik, s csakhamar meg is hal. A faraj is éppen akkor azt álmodja, hogy a barna kanca vonaglik, s csakhamar meg is hal. Az álomból mindkettejüknek eszébe jutott minden, eszébe ők is egymásnak; de nem tudták, hogy ők mind a ketten abban a városba laknak.

Az álomlátás napján Palkót a gazdájának úrfija elküldte titkon egy szerelmes levéllel annak az uraságnak a kisasszonyához, akinél a faraj lakott. Elvitte Palkó a levelet, s odaadta a farajnak, hogy a kisasszonynak adja a kezébe. Akkor látja meg, hogy ki az a faraj – hisz az éppen az ő kedves lelke szeretője! Most jut eszébe, hogy ő annak eddig is sokszor adott oda szerelmes leveleket, amiket az ő úrfija annak a kisasszonyához küldözött, most tudta meg, hogy kivel van találkozása. A faraj is a legelső pillantásra reáemlékezett Palkóra. Megölelték egymást, sírtak örömben, hogy egymásra találtak; s elbeszéltek, mit láttak azon éjjel álmukban.

A faraj az álomból kitalálta, hogy a múlt éjjel az apja is, az anyja is megholtak, az egykori barna ménlő s barna kanca.

– Menjünk – azt mondja a faraj –, menjünk, nehogy a királyságot más előlünk elkapja!

Megegyeztek, s holnaputánra határozták az elindulást.

Azalatt másnap megérkezett a hivatalos tudósítás is, hogy a király s királyné tegnap éjszaka éjfél tájban egyszerre elholtak – éppen akkor, amikor ők az álmot látták volt. Elindultak titkon, s azon az úton, amelyiken jöttek, egy nap hazaértek. Még a király s királyné a nyújtópadon feküdtek, s az elveszettnek gondolt leány maga siratta el őket.

A leányt csakhamar beállították a királyságba. Ő pedig Palkót urának választotta, megesküdött vele, s ha meg nem holtak, máig is élnek nagy boldogságban.